

הנדון:

בעד מי להצביע? מדריך בחירות (1)

זרה מזה יש

בשש מערכות הבחירות האחרונות הייתי מעורב אישית, ועל כן לא העזתי לתת עצות לקוראים. כל עצה כזאת היתה חשודה בהכרח בחוסר אובייקטיביות. במערכה הנוכחית אינני מעורב. לכן אני יכול להעז ולנסות לעזור לקוראים בהחלטתם. לא לתת עצות, חלילה, אבל לספק מוזן למחשבה. **בעד מי להצביע? איך להחליט?** במאמר זה אשתדל לנתח את המצב בין שתי המפלגות הגדולות בלבד.

המערך והליכוד — כיצד לבחור ביניהם? **האם בכלל אפשר לבחור ביניהם?** האין הם, כעצם, שני הצדדים של אותו המטבע? **אם יש הבדל ביניהם, היכן הוא? כיצד לאתר אותם?** אפשר להשיב בכמה דרכים. אפשר להשוות את המצעים שלהם. אפשר לבדוק את מעשיהם עד כה. **ואפשר לעסוק בניחושים לגבי העתיד.**

נתחיל במצע. לכל אחת משתי המפלגות הגדולות יש מצע מפורט, מגובש על המצע התוכנית הרכבה. ישבו ועדות. היו מריבות. נוסחו סעיפים. **אני מצייע לקחת את שני המצעים האלה ולדחוף אותם ל... פחיהאשפה.**

המצעים מורכבים ממליצות חסרות. אין להם אחיזה במציאות. הם נועדו לסכר את אוני הבוחרים, מתוך אמונה נאיבית (המיוחסת לסוג מסוים של עסקנים) שמישהו יקרא אותם ויאמין להם. הוא הדין לגבי "תוכניות" מדיניות וצבאיות למיניהן.

שמעתי במיקרה ברדיו תשדיר בחירות של הליכוד. אמרו: "ועכשיו, 10 שניות המוקדשות לתוכנית האלופים של המערך. אחריך שמעו, במשך עשר שניות, תקליט של רעמי צחוק. **לדעתי זאת היתה תגובה קולעת מאוד. תוכנית האלופים של המערך מצחיקה.**

המערך יכול היה לעשות את אותו הרבר: "ועכשיו 10 שניות המוקדשות לתוכנית הביטחון של הליכוד." אותו התקליט. גם זה היה קולע.

תוכנית האלופים של המערך היא קישקוש. תוכנית הביטחון של הליכוד היא קישקוש. **דבריו של שימעון פרס על "משאזמותן עם ירדן ופלסטינים" הם קישקוש. דבריו של הליכוד על "אוטונומיה" הם קישקוש.**

המערך מתעלם מן המציאות. הוא מתעלם מן האינתיפאדה. הוא מתעלם ממות האופציה הירדנית. הוא מתעלם מן העובדה שאין פלסטינים מחוץ לאש"ף (מלבד הקנאים האיסלמיים הקיצוניים ביותר). הוא מתעלם מן העובדה שאין אף ערבי אחד בעולם שהסכים אי פעם לתוכנית אלו, הנקראת כיום תוכנית האלופים.

כל מילה הנאמרת בתשדירי המערך על נושאים אלה היא שטות גמורה. וכמעט כל ראשי המערך יודעים זאת היטב.

כניל בליכוד. הליכוד מתעלם מן המציאות. הוא מתעלם מהעובדה שאין אף מדינה ערבית אחת המוכנה לדבר עם ישראל בלי אש"ף. הוא מתעלם מן העובדה שאין אף ערבי אחד, מחוץ למצריים, המסכים לאוטונומיה, וכי גם מצריים מתנגדת לחלוטין לאוטונומיה שמציע הליכוד. הרי משום כך הופסק המשאזמות עם מצריים על האוטונומיה. הליכוד מתעלם מהעובדה שאין אף פלסטיני אחד המסכים לאוטונומיה פלסטינית. איך עושים אוטונומיה בלי אוטונומיה?

הליכוד יודע שהדברים כקטיושות בקלקיליה ותותחים ברמאללה הם דבריי הבל, שהרי צה"ל יכול בכל עת לשים לוח קץ. הוא יודע כי אין פיתרון בלי אש"ף.

כל מילה הנאמרת בתשדירי הבחירות של הליכוד היא שטות גמורה. וכמעט כל ראשי הליכוד יודעים זאת היטב. מי שרוצה לבחור בין המצעים בוחר בין שטות לשטות. אזרח אינטליגנטי לא יעשה זאת. הוא ידחוף את כל המצעים והתוכניות למקום הראוי להם.

אם כן, אולי כדאי לבחור בין שתי המפלגות הגדולות על פי מעשיהן עד כה? זה הרבה יותר הגיוני. סביר להניח ששתיהן יעשו בעתיד מה שעשו בעבר. זהו קנה מידה הרבה יותר אובייקטיבי. **אבל יש באן צרה: קשה מאוד להבדיל בין מעשי המערך ומעשי הליכוד.** כששתי מפלגות יושבות במשך ארבע שנים בממשלת אחדות,

אני מציע להתעלם מן המצעים ומן ההבדלים המפורקים לגבי העבר, ולהתרכז בצפוי בתקופת כהונתה של הכנסת הבאה. הנה תסריט לדוגמה:

בעוד כמה חודשים, במהלך 1989, יגיעו מיכאיל גורבאצ'וב והנשיא האמריקאי הבא לידי הסכמה שיש לחסל את הסיכסוך במרחב שלנו, כשם שחוסלו הסיכסוכים באפגניסטאן, בקאמפוך צ'יאה, באנגולה, באמריקה המרכזית, במפרץ הפרסי. הם יסיכמו ביניהם על פיתרון שיבטיח את קיום ישראל, תוך כינון מדינה פלסטינית לצידה.

באותו הזמן יגיע הרוב הגדול באש"ף ובהנהגת האינתיפאדה לכלל מסקנה שצריכים להכריז בגלוי ותרמטמטית על הנכונות להכיר בישראל ולחיות בשלום עימה.

באותו הזמן ייאסר לרוב הגדול בישראל לשמוע את ידיעות הוועדה היומיומית מן השטחים הכבושים, ולשלם את המחיר. ראשי צה"ל ידרשו פיתרון מדיני, ובצמרת ישראל תתגבש ההכרה שאין מנוס מלשאת ולתת עם אש"ף ו/או עם ראשי האינתיפאדה.

מה תהיה אז עמדת שתי המפלגות הגדולות? שימעון פרס ימצא את המליצות הדרושות כדי לעלות על דרך זו. בעניין זה לא תהיה לו בעייה. הן כבר מוכנות כראשו. אבל הוא יפחד מפני התנגדות הליכוד והמתנגלים.

הליכוד יוכל לבצע זאת, כי אין לו ממה לפחד אלא מפני הימין הקיצוני. אבל הליכוד לא ירצה. גם אם שמיר יגיע למסקנה שאין מנוס מפיתרון זה, יפחד מפני אריאל שרון. ומכאן המסקנה, הש" גורה בפי רבים: רק שרון יכול.

יווצר, איפוא, מצב כזה: המערך ירצה ולא יוכל, הליכוד יוכל אך לא ירצה.

מול פרספקטיבה זו, בעד מי מהשתיים להצביע? הצבעה בעד הליכוד היא הימור, מישחק ברולטה רוסית. צריך אדם להאמין כי במצב כזה יגבר השכל על הרגש בליכוד, ששרון יגבר על שמיר, וכי שרון ירצה לעשות שלום עם יאסר ערפאת. הימור כזה יכול להצליח. אבל הוא מסוכן מאוד. **מאוד. זה כמו להמר על סוס כשהסיכויים הם 10:1 נגדו.**

סביר הרבה יותר להמר על המערך. המערך אינו קנאי. אין לו איריאולוגיה. אין לו עקרונות. הוא "פרגמטי". כאשר המצב יכריח את ממשלת ישראל — ולא חשוב מה יהיה הרכבה — לעלות על דרך ההסדר הזה, יוכל המערך להתאים את עצמו.

הוא כבר בדרך. כמעט ואין איש בצמרת המערך שאינו מודה בכך בשוחות פרטיות. ושימעון פרס עצמו, מלך הסתגלנים, יקדים את האחרים, חרף כל דיבוריו היום.

ברור שהמערך לא יוכל לעשות זאת לבדו, אף אם ישיג רוב קטן בבחירות. כמישטר הדמוקראטי אין מצביעים מהפכה כזאת ברוב של 51%.

אם ייווצר מצב של ערביהכרעה, תיווצר הבחירה בין שתי אפשרויות: פיזור הכנסת ה-12 ועריכת בחירות חדשות ב-1989 או ב-1990, או ביצוע הדברים עליידי המערך והליכוד גם יחד.

לדעתי, תקום אחרי הבחירות ממשלת אחרות לאומית. גם אם יהיה לגוש אחד רוב קטן, הוא יעריך קואליציה עם המפלגה היריבה על פני התלות במפלגות קטנות וקיצוניות. הגדולים אוהבים קארטל.

אם כן, לפני בחרי המפלגות הגדולות עומדת השאלה: מי מהשתיים תהיה חזקה יותר בממשלה? מי מהן תעמוד בראש הממשלה? מי יכולה לכפות משהו על השניה? **מכל הנימוקים להצבעה בעד המערך, זהו הנימוק ההגיוני היחיד.**

מובן שרוב הבוחרים אינם מצביעים מתוך נימוקים הגיוניים דווקא. מרוע מצביעים פלוגי ואלמונית בעד מי שהם מצביעים? יש שלל של סיבות, מודעות ובלתי מודעות. מפני שהצבעתי כך תמיד. מפני שאבא הצביע עליה. מפני שאני שונא את שימעון פרס יותר מאשר את יצחק שמיר (או להיפך). רק לא ליכוד. רק לא מערך. המערך רפס את השחורים. הליכוד הוא מפלגת האספסוף.

המערך שווה ל... אבל שימעון פרס בסדר. שמיר אינו אייאיי איי, אבל הליכוד בסדר. רק אריק יכול. אלוהים ישמור על המדינה אם אריק יגיע לשליטון. וכו' וכו' וכו'.

התועמלנים הזוריים מבינים את המניעים האלה ועוברים עליהם. מכאן תשדירי הבחירות והמודעות, המעליבים את האינטליגנציה של הבוחר. **המחברים אינם מאמינים כי האינטליגנציה של הבוחר היא שתקבע את הצבעתו ליד הקלפי.**

מפלגה גדולה צריכה לפנות לציבורים שונים ומגוונים, ולכן היא אומרת דברים סתומים, או גם רבר והיפוכו. היא סופר-מארקט של סיסמות ותדמיות. המפלגות הקטנות, הדומות יותר לבוט' יקים, יכולות לדבר בשפה ברורה והגיונית יותר. בשבוע הבא אנסה לבחון אם מפלגה קטנה עדיפה עקרונית על גדולה, או להיפך, ומה ההבדל בין המפלגות הקטנות כינון לבין עצמן.

באן אקבע רק זאת: אם הבחירה היא בין שתי המפלגות הגדולות, שרק להן הכוח להביא להכרעה, עות, עדיף המערך על הליכוד בשעה זו.

שבה כל ההחלטות מתקבלות (למעשה) פה אחר, איך מבחינים בין מעשיהן?

ניקח את התחום הכלכלי. הממשלה ניהלה מדיניות כלכלית מסוימת. היא הדבירה את האינפלציה, תוך פגיעה קשה בייצור ובייצוא. הציבור מרוצה מזה. **אז מי עשה את זה?**

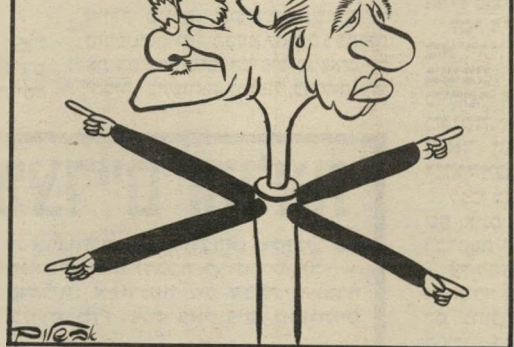
המערך אומר: שימעון פרס. הליכוד אומר: יצחק מודעי ומשה ניסים.

אם כל אחת משתי המפלגות הגדולות טוענת לאבחה על הילד הזה, משמע שאין הבדל ביניהן. לא לגבי האינפלציה, לא לגבי המניות הבנקאיות, לא לגבי שום נושא אחר (מלבד הורמת הכסף לקופת החולים, סולנ'בונה וכו').

כל מדיניות כלכלית מהווה גם מדיניות פרוציאלית. לכן אין מנוס מן המסקנה שגם מבחינת המדיניות הפרוציאלית אין שום הבדל ממשי בין המערך והליכוד.

כל ההבדל הוא בסיסמות, ומהן אפשר להתעלם.

אם כן, מה נשאר? הנסיגה מלבנון. כבר אמרנו בהזדמנות קודמת: הנסיגה ממרבית לבנון לא היתה מתבצעת אלמלא תמכו בה שתי המפלגות הגדולות.

המילחמה היתה אבודה. העם הביז את ורצה בנסיגה. גם חלק גדול והולך מאוהדי הליכוד רצה בה.

לליכוד לא היה נעים להצביע בעד הנסיגה, כי היתה בכך הודאה בכישלון המילחמה של מנחם בגין ואריאל שרון. לכן הטילו על אחד מהם — דויד לוי המיסכן — להצביע עם המערך בעד הנסיגה. (תפקיד רומה מילא מודעי בהצבעה על התוכנית הכלכלית.) אז איפה ההבדל?

דיכווי האינתיפאדה? שום איש בליכוד לא היה נוקט שיטה אכזרית יותר מאשר יצחק רבין. הוא ערש את המכסימום האפשרי. אילו היה שרון במקומו, לא היה יכול לעשות יותר. צה"ל היה מתנגד. שרותי הביטחון היו מתנגדים. ארצות הברית היתה מתנגדת. מאות אלפי מפגינים ברחוב היו מתנגדים. יש להניח כי שרון היה עושה פחות מאשר רבין, כי ההתנגדות למעשיו היתה חזקה יותר.

התנחלויות? גם הליכוד יודע שאין מועמדים להתנחלויות חדשות ושאינו כסף להקמתן. **ועידה בינלאומית? אילו היה שימעון פרס מאמין באמת שזהו עניין מוחשי, היה פורש מזמן מן הממשלה (,ממשלת-השיתוקים) וקורא לבחירות חדשות. הוא לא עשה זאת.**

ואילו האמין שמיר באמת כי מעשיו ודיבוריו של שימעון פרס הם אסון לאומי, היה מפטר אותו מן הממשלה. הוא לא עשה זאת. האמת היא שבין ראשי שתי המפלגות הגדולות היה קיים קונסנזוס רחב מאוד גם בנושאים אלה. חילוקי הדעות הם על דברים שוליים, שאינם חשובים בעיני איש מהם.

אחרת, פשוט, לא יכלו לשבת ביחד, חרף כל האילוצים.

אם כן, האין שום הבדל בכלל? האם כל ההבדלים הם המצאה של תרמיתנים ופירסומאים זרויים? האם זה הכל מישחק בתרמיות, נגימיקים, בכחינת קוקה קולה מול פפסי קולה? לא הייתי אומר זאת.

יש הבדל. והוא יכול להיות חשוב.

מאת אודי אבנרי